

Digital Rhetoric and Digital Arts

“Digital Rhetoric and Digital Arts” er kapitel 2 fra bogen *The Electronic Word: Democracy, Technology, and the Arts*, der tager udgangspunkt i anvendelsen af computeren og digital kommunikation inden for humaniora.

Om Richard A. Lanham

Richard A. Lanham (1936-2007), amerikansk professor emeritus i engelsk ved UCLA, Los Angeles. Foruden *The Electronic Word: Democracy, Technology, and the Arts* (1993) har han bl.a. skrevet bøgerne *Handlist of Rhetorical Terms* (1969), *Analyzing Prose* (1983) samt den seneste *The Economics of Attention*, som blev udgivet i 2006.

Lanham har en baggrund som historiker indenfor retorik. Teksten er taget fra en antologi der udkom i '93, hvor teksten har været benyttet i Lanhams undervisning på UCLA. Igennem hele teksten oplever vi Lanham etablere ethos (eller troværdighed) ved at præsentere sig som en erfaren retoriker med en stor indsigt i litteratur- og kunsthistorien.

Teksten:

Blandt filosoffer og retorikere har der længe hersket en forskellig opfattelse af hvilken indflydelse informationsteknologien har. Hvor filosoffer går ud fra, at alle tanker og sandheden eksisterer uafhængigt af sprog, medier og informationsteknologi, så giver retorikerne udtryk for den opfattelse, at mediet farver indholdet/konteksten.

Ifølge Lanham er computeren dybest set et retorisk værktøj, der giver teksten fri til læseren og gør det muligt at ændre på form og indhold. Elektronisk tekst gør det muligt at benytte en udtryksform, som modsat trykt tekst bedre kan sammenlignes med den orale retoriks virkemidler.

For Lanham forener computeren det 20. århundredes visuelle identitet med en klassisk sproglig tradition. Den *elektroniske* tekst udtrykker således både det postmoderne og den klassiske retoriske ånd bedre end en trykt tekst. I forlængelse heraf udleder Lanham, at elektronisk tekst og visuel kunst deler samme æstetik. Lanham argumenterer for sit synspunkt ved at pege på forskellige eksempler på det 20. århundredes visuelle kunst. Eksempler som han kalder præ-digitale tekster.

Et af de eksempler som Lanham bruger er Marinettis (1876-1944 og en af futurismens grundlæggere) værk fra 1919 med titlen SCRABRrraaNNG. Det kommer på et tidspunkt, hvor bogen i dens traditionelle form opfattes som uinteressant på grund af den nye udtryksform som filmen gør brug af. Hvor bogen forbindes med et statisk og lineært udtryk, er filmen dynamisk og interaktiv. I Marinettis værk brydes der med de gængse typografiske konventioner, så læseren i stedet for at forholde sig til tekstens indhold betragter typografiens dramatiske layout.

Et andet eksempel på en anderledes tilgang til typografi kan ses i Kenneth Burkes *Collected Poems 1915-1967*. Her anvendes forskellige fonte, fontstørrelser og tekstsammenhæng, og læseren gøres her på samme vis opmærksom på selve bogen og det grafiske udtryk. På samme måde kan computeren ifølge Lanham omforme teksten til et "maleri", hvor skriften/typografien ikke længere blot er gennemsigtig, men en del af meningen (Jasper Johns "bogstav malerier"). Typografien bliver allegorisk, det vil sige et udtryksmiddel i sig selv, som forfatteren kan anvende bevidst. Samtidig afkræves læseren en anden form for opmærksomhed end ved læsningen af en almindelig trykt tekst.

Lanham diskuterer andre væsentlige elementer som er indlejret i den elektroniske tekst:

- *Gentagelsen*, som eksemplificeres med Andy Warhol's værker, kommer med cut, paste og repeat, og står i kontrast til den klassiske retoriske regler.
- *Skalering* er ifølge Lanham én af de største styrker ved den elektroniske teksts udtryk, og han henviser til Claes Oldenburg (f. 1929) arbejder med installationer, der typisk forestiller meget store gengivelser af dagligdags ting som f.eks. en tøjklæmme. Man kan zoome så langt ind på en elektronisk tekst, så man kun ser en enkel pixel.
- *Collagekunst* - er lig en non linær tekst (hypertekst).
- *The alphabet/icon remixture* - alene ved blot at tilføje farve til en tekst, påvirkes vores opfattelse af teksten.

Skiftet mellem at se PÅ en udtryksfuld overflade og se IND BAGVED (AT/THROUGH) forekommer Lanham at være et af de mest kraftfulde æstetiske egenskaber ved elektronisk tekst. For at underbygge dette argument benytter Lanham den amerikanske pop art kunstner Roy Lichtenstein og hans comic-book værk *Magnifying Glass* fra 1962 som eksempel.

Ifølge Lanham var den klassiske retorik bygget på en model for udfærdigelsen af taler (deklamation). Den elektroniske tekst har med computeren som værktøj introduceret denne metode igen, idét man bygger digitale modeller som en del af enhver produktion.

Lanham foreslår at computeren og den elektroniske tekst kan anskues som Christo Javacheffs totalinstallation og performance *Running Fence*, der inviterer til at udfordre og udforske 'almindelige' oplevelser og objekter, og derigennem på en og samme gang både forandre og bibeholde tilstanden. (AT/THROUGH).

Lanham argumenterer for at den digitale udvikling ikke sker i forhold til en digital determinisme, men at retninger lige fra den amerikanske popkunst til adfærdssociologerne har arbejdet med en dynamisk og interaktiv æstetik, hvor formål og fokus har været på en "roiling, rich mixture of play, game and purpose." Og lige præcis dette er i tråd med hvad computeren og den elektroniske tekst kan og skal.

Eksempler:

- <http://www.stagis.com>
- <http://www.thecopenhagenexperience.dk/>
- <http://www.cphx.dk/index.php?id=28115#34323>
- <http://www.wired.com/>
- <http://www.nytimes.com/>